

СЕМЕНЕЦЬ

Аліна Олександрівна
55557777alina@gmail.com

УДК 657.6

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ОБЛІКУ
ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВІ

ВДОВЕНКО

Наталія Юрїївна

FEATURES OF THE METHODOLOGY OF
ACCOUNTING FOR COSTS IN THE
ENTERPRISEк.е.н., доцент, Харківський
інститут фінансів
Київського національного
торговельно-економічного
університетустудент, Харківський
інститут фінансів
Київського національного
торговельно-економічного
університету

У статті наведені результати аналізу трактування значення, цілей, завдань і відмінних рис різних видів обліку. Визначено роль обліку господарської діяльності в процесі управління підприємством, сформульовано його уточнене поняття. Встановлено, що від вибору методу обліку витрат і калькулювання залежить ефективність обліку господарської діяльності на підприємстві. Уточнено класифікацію методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, оцінена можливість їх застосування в будівельних підприємствах, що дозволило визначити проблеми обліку господарської діяльності.

* * *

В статье приведены результаты анализа трактовки значения, целей, задач и отличительных особенностей различных видов учета. Определена роль учета хозяйственной деятельности в процессе управления предприятием, сформулировано его уточненное понятие. Установлено, что от выбора метода учета затрат и калькулирования зависит эффективность учета хозяйственной деятельности предприятия. Уточнена классификация методов учета затрат и калькулирования себестоимости продукции, оценена возможность их применения в строительных предприятиях, что позволило определить проблемы учета хозяйственной деятельности.

* * *

Introduction. One of the reasons for the bankruptcy of construction enterprises was the lack of qualitative timely information on the costs of the enterprise, resulting in managers of construction companies can't timely and adequately respond to changes in market conditions and reduce inefficient costs. It is necessary to have an accounting policy that would provide a clear mechanism for detecting deviations of various indicators from the planned values and determining the financial results of the structural units in the operational mode. The development of a method of accounting and cost analysis, taking into account the specifics of construction companies, is relevant and significant.

Purpose. The purpose of the study is to form an effective methodology for accounting and analysis for managing the economic activities of a construction enterprise that allows to determine the reliable value of construction products for making managerial decisions in the context of competition in the construction industry.

Results. The article presents the results of the analysis of the interpretation of the values, goals, tasks and distinctive features of different types of accounting. The role of the accounting of economic activity in the process of management of the enterprise is defined, its clarified concept is formulated. It is established that the choice of the method of cost accounting and calculation depends on the efficiency of accounting for economic activities in the enterprise. The classification of methods of cost accounting and calculation of the cost of production has been refined, the possibility of their application in construction enterprises has been estimated, which has allowed to determine the problems of accounting of economic activity.

Conclusion. The role of the accounting of economic activity in the process of management of the enterprise is defined, its clarified concept is formulated. The classification of methods of cost accounting and calculation of cost of production is specified, the possibility of their application in construction enterprises is assessed, which allowed to determine the problems of accounting of economic activity at construction enterprises.

Ключові слова: витрати, метод, облік, підприємство

Ключевые слова: затраты, метод, учет, предприятие

Keywords: costs, method, accounting, enterprise

ВСТУП

В умовах економічної кризи, коли діяльність підприємств здійснюється в режимі економії, умовах високої конкуренції в будівельній галузі, у керівників господарюючих суб'єктів виникає потреба у своєчасній і якісній аналітичній інформації, необхідній для управління підприємством. В таких умовах значна частина будівельних підприємств стає банкрутами. Однією з причин цього стало відсутність якісної своєчасної інформації про витрати підприємства, внаслідок чого керівники будівельних підприємств не можуть своєчасно і адекватно реагувати на зміни ко-

н'юнктури ринку і скорочувати неефективні витрати.

Питання обліку витрат і калькулювання собівартості продукції досліджували багато вчених, зокрема: Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, К. Друрі, Масааки Имаи Кайдзен, М.Б. Кулинич, Л.В. Нападовська, О.В. Олійник, М.С. Пушкар, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко, В.В. Фреюк та інші. Незважаючи на значні наукові напрацювання, питання щодо методології обліку виробництва залишаються дискусійними.

Необхідна наявність облікової політики, яка б забезпечувала чіткий механізм виявлення відхилень різних показників від планових значень і визначення фінансових результатів за структурними підрозділами в

оперативному режимі. Розробка методики обліку і аналізу витрат, що враховує специфіку будівельних підприємств, є актуальною і значущою.

МЕТА РОБОТИ

Метою дослідження є формування ефективної методики обліку і аналізу для управління господарською діяльністю будівельного підприємства, що дозволить визначати достовірну вартість будівельної продукції для прийняття управлінських рішень в умовах конкуренції в будівельній галузі.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретико-методологічною основою роботи послужили роботи вітчизняних і зарубіжних фахівців з існуючих методик обліку, організації нормативного обліку і його застосуванні на практиці, нормативно-правові акти. Дослідження проводилося на принципах комплексного і системного підходу з використанням логічного і економічного аналізу, а також методів спостереження, порівняння й угруповання.

РЕЗУЛЬТАТИ

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин досягти стабільності і розвитку може лише таке підприємство, де обліку приділяється достатня увага. На думку більшості авторів якісну і корисну інформацію керівник підприємства може отримати тільки з системи бухгалтерського обліку, яка повинна забезпечувати спостереження, узагальнення, аналіз і оцінку поточних даних. Тільки за допомогою бухгалтерського обліку можна управляти витратами, що необхідно для ефективної роботи підприємства. Наявність повної, своєчасної і коректної інформації про діяльність підприємства може бути базою для прийняття ефективних управлінських рішень, що сприяють досягненню поставлених цілей підприємства.

Необхідно відзначити, що в даний час в літературі відсутнє чітке розуміння значення, мети, завдань і відмінних рис бухгалтерського обліку від фінансово-

го і управлінського обліків. Під час вивчення даного питання було виділено три різні точки зору:

1) як такий бухгалтерський облік перестав існувати, і дав життя двом напрямкам обліку (в залежності від користувачів): управлінському обліку – для внутрішніх користувачів і фінансовому обліку для зовнішніх користувачів;

2) базисом фінансового обліку є управлінський облік, тобто «родоначальником» фінансового обліку є управлінський облік;

3) виділяють особливу область фінансового та управлінського обліків, яка знаходиться не на межі двох обліків, а є вихідною інформаційною базою для всіх видів обліку. Облікова інформація заснована на обробці і систематизації даних про факти господарської діяльності.

На нашу думку, остання група авторів найбільш близька до дійсного розуміння сутності обліку і співвідношення двох видів обліку. На основі проведеного аналізу понятійного апарату сформульовано уточнене поняття обліку господарської діяльності. Облік господарської діяльності – це встановлений певним чином процес формування системи даних про факти господарської діяльності підприємства за допомогою документації та інвентаризації, рахунків та подвійного запису, оцінки та калькуляції, балансу і звітності, балансового методу з урахуванням дотримання основоположних бухгалтерських принципів (припущень і вимог) з метою надання інформації, необхідної для аналізу, контролю і прийняття ефективних управлінських рішень.

У роботі запропонована наступна класифікація методів обліку витрат і калькулювання собівартості будівельної продукції, яка представлена у табл. 1. Необхідно відзначити, що кожен з представлених методів обліку витрат можна застосовувати, як індивідуально, так і спільно з іншими методами, що відносяться до різних класифікаційних груп.

Таблиця 1

Класифікація методів обліку витрат

Ознака	Методи
За об'єктом обліку витрат	Попроцесний метод калькулювання Попередільний метод калькулювання Позамовний метод калькулювання
За оперативністю обліку і контролю витрат	Калькулювання фактичної собівартості Система нормального калькулювання Нормативний метод калькулювання Калькулювання за методом «стандарт-кост»
За повнотою обліку витрат	Калькулювання за методом поглинання (absorption costing) Калькулювання за методом обліку прямих витрат (direct costing) Калькулювання за методом обліку змінних витрат (variable costing) Калькулювання за методом обліку маржинальних витрат (marginal costing)
За способом управління витратами	Метод «ABC-костинг»; метод «точно в строк»; метод «таргет-костинг»; метод «кайзен-костинг»; метод «бенчмаркінг»; метод «канбан»; метод TQM; метод стратегічного обліку витрат; метод LCC-аналіз; метод CVP-аналіз; метод VCC; метод TOC

Метод обліку витрат і калькулювання обирається підприємством індивідуально, так як залежить від ряду факторів, таких як галузева приналежність і розмір підприємства, застосовувана технологія, асортимент продукції та інші. Але головним чинником під час вибору методу є конкретне завдання, що стоїть перед керівництвом підприємства. Таким чином, бу-

дівельні підприємства можуть застосовувати не всі методи. Важливою обставиною є те, що при формуванні ефективної методики обліку і аналізу для управління господарською діяльністю будівельного підприємства можливе використання елементів різних методів обліку витрат. Однак для тих методів, які можуть застосовуватись будівельними підприємствами,

відсутні розроблені інструкції щодо їх застосування. Це також відмічають М.Б. Кулинич та В.В. Фреюк: «... ні в офіційних документах, ні в спеціальній літературі, не вказано конкретного переліку методів обліку витрат і методів калькулювання, які є рекомендованими для використання підприємствами різних галузей промисловості» [1].

У роботі виділені актуальні проблеми обліку будівельних підприємств, які слід враховувати при організації обліку витрат:

- достовірність визначення фінансового результату діяльності;
- складність оцінки залишків незавершеного виробництва;
- труднощі виявлення відхилень у вартості витрачених ресурсів;
- відсутність обґрунтованого підходу до визначення джерела покриття накладних витрат;
- необхідність застосування ефективних механізмів управління на основі визначення ключових показників ефективності підприємства;
- відсутність системного підходу до розподілу витрат при формуванні собівартості продукції за встановленими критеріями;
- спотворення структури собівартості об'єктів при обліку витрат по субпідрядним підприємствам;
- складність формування в обліковій системі порівнянної собівартості продукції в частині витрат на придбання меблів та обладнання;
- необхідність прямого розподілу окремих видів накладних витрат між об'єктами;
- необхідність встановлення єдиної бази розподілу накладних витрат;
- необхідність визначення оптимального джерела покриття витрат на виплату відпускних робітників-будівельників і механізаторів;
- необхідність визначення ефективності роботи до-поміжних структурних підрозділів.

Зазначені проблеми можуть бути вирішені в рамках розробки ефективної методики обліку і аналізу для управління господарською діяльністю будівельного підприємства.

ВИСНОВКИ

Виявлено відсутність чіткого трактування значення, цілей, завдань і відмінних рис різних видів обліку. При вивченні даного питання розглянуті різні точки зору, в результаті чого визначено роль обліку господарської діяльності в процесі управління підприємством, сформульовано його уточнене поняття. Досліджено основні принципи обліку господарської діяльності, одним з яких є вибір методу обліку витрат і калькулювання, наголошено на необхідності їх дотримання для ведення ефективного обліку господарської діяльності на підприємстві. Уточнено класифікацію

методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, оцінена можливість їх застосування в будівельних підприємствах, що дозволило визначити проблеми обліку господарської діяльності на будівельних підприємствах.

Список використаних джерел

1. Кулинич М.Б., Фреюк В.В. *Взаємозв'язок методів калькулювання і методів обліку витрат у вітчизняній і міжнародній обліковій практиці*. Агросвіт. 2014. № 7. С. 63-68.
2. Масааки Имаи Кайдзен: ключ к успеху японских компаний. Москва, 2004.
3. Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт: наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 31.12.2010 р. № 573. URL: <http://consultant.parus.ua/?doc=074L038EAA> (дата звернення 11.08.2018).
4. Олійник О.В. *Витрати в системі бухгалтерського обліку: теорія, методика, практика (на прикладі підприємств промисловості нерудних матеріалів): дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. Тернопіль, 2002.*
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення 11.08.2018).
6. Пушкарь М.С. *Управлінський облік*. Тернопіль, 1995.
7. Сопко В.В., Петрик О.М. *Облік витрат і калькуляція собівартості продукції у промисловості*. Київ, 2006.
8. Ткаченко Н.М. *Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України*. Київ, 2000.

References

1. Kulynych M.B., Freyuk V.V. *Interconnection of methods of calculation and methods of cost accounting in domestic and international accounting practice*. AgroSvit. 2014. № 7. pp. 63-68 (in Ukrainian).
2. Masaaki Ymai Kaizen: the key to the success of Japanese companies. Moscow, 2004. (in Russian).
3. Methodical recommendations for the formation of the cost of construction and installation work: order of the State Committee for Construction, Architecture and Housing Policy of Ukraine dated 31.12.2010. № 573. URL: <http://consultant.parus.ua/?doc=074L038EAA> (date of treatment 11.08.2018).
4. Oliynyk O.V. *Expenditures in the accounting system: theory, methodology, practice (for example, the enterprises of the industry of non-metallic materials): diss. for obtaining sciences. Degree Candidate econ sciences. Ternopil, 2002 (in Ukrainian).*
5. Regulation (standard) of accounting 16 "Expenses": Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 31.12.1999. № 318. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (date of treatment 11.08.2018).
6. Pushkar M.S. *Managerial Accounting*. Ternopil, 1995 (in Ukrainian).
7. Sopko V.V., Petryk O.M. *Cost accounting and costing of production in industry*. Kyiv, 2006 (in Ukrainian).
8. Tkachenko N.M. *Accounting financial accounting at Ukrainian enterprises*. Kyiv, 2000 (in Ukrainian).